

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ЗУБКО АРТЕМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 342.951 351.87(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПАРТАМЕНТУ
МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

кандидат юридичних наук

Куркова Ксенія Миколаївна,

Науково-дослідний інститут публічного права,

завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Кузьменко Оксана Володимирівна,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

професор кафедри теорії та історії права

кандидат юридичних наук

Нікітін Володимир Вікторович,

Міністерство юстиції України,

начальник відділу розгляду звернень у сферах державної реєстрації

Захист відбудеться «20» грудня 2018 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «17» листопада 2018 р.

В.о. вченого секретаря

спеціалізованої вченої ради

В.Ю. Оксін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування теми дослідження. У системі забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб провідне місце належить Міністерству юстиції України. Це Міністерство є складним і логічно побудованим суб'єктом публічної адміністрації, який виконує функції в різних сферах юриспруденції. Вагоме місце в системі завдань і функцій, які покладені на Міністерство юстиції України, належить Департаменту міжнародних спорів, який, поряд із міжнародною правовою компетенцією, реалізує адміністративну правову діяльність у сфері забезпечення та утвердження авторитету держави на міжнародній арені шляхом представлення та відстоювання її інтересів під час врегулювання спорів, що мають зарубіжний характер і потребують відповідного реагування та попередження, зокрема нормативного захисту.

Здійснюючи свою основну функцію, Департамент міжнародних спорів Міністерства юстиції України (далі – Департамент) пов'язаний численними адміністративно-правовими зв'язками як з іншими органами виконавчої влади, так і з приватними особами. Крім того, внутрішньоорганізаційне державне управління здійснюється як усередині самого Департаменту, так і в процесі виконання делегованих повноважень Міністерства юстиції України.

Як показують результати національних соціологічних досліджень Уряду України довіряє лише 14 % громадян¹. Проведене власне соціологічне опитування дає можливість стверджувати, що 81 % опитаних респондентів визначають діяльність публічної адміністрації у сфері захисту та відстоювання інтересів держави у спрах зарубіжного характеру пріоритетною (додаток Б до дисертації).

Отже, незадоволеність громадян діяльністю Уряду України, визначення ними адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері захисту та відстоювання інтересів держави у спрах зарубіжного характеру пріоритетною, наявність у цій сфері законодавчих прогалин і спірних питань, які визначають адміністративно-правовий статус Департаменту, і визначають актуальність теми цього дисертаційного дослідження.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Вченими різних галузей науки було проаналізовано деякі загальні аспекти піднятої проблематики. Так, І. Окунев з погляду теорії права визначив, що правовий статус суб'єкта права є складовою соціального статусу, що визначає правове становище суб'єкта права щодо інших суб'єктів права, має офіційне визнання з боку держави, формальну визначеність, характеризується системністю, стабільністю та зумовлений чинною системою суспільних відносин². Н. Янюк довела, що посадова особа є суб'єктом

¹ Довіра громадян України до суспільних інститутів. Центр Разумкова. 2018. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf

² Окунев І. Загальнотеоретичні засади правового статусу суб'єкта права: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук. спец: 12.00.01. Київ, 2009. 23 с.

загального і спеціального адміністративно-правового статусу¹, І. Микульця охарактеризував адміністративно-правовий статус органів юстиції України².

Окрім вищевказаних вчених, окремі теоретичні питання адміністративно-правового статусу досліджували й інші вчені-правники: В. Авер'янов, С. Алфьоров, Н. Армаш, К. Басс, В. Бевзенко, Ю. Битяк, А. Бородін, В. Галуцько, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, М. Горбач, Ю. Гридасов, О. Джафарова, О. Дробот, О. Дрозд, О. Єщук, Д. Журавльов, В. Ковальська, А. Ковальчук, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Т. Кравцова, О. Кузьменко, В. Курило, К. Куркова, А. Манжула, Л. Миськів, Р. Мельник, О. Монаєнко, О. Музичук, С. Нечипорук, В. Нікітін, С. Овчарук, С. Олефіренко, С. Петков, О. Предместніков, С. Стеценко, К. Чижмарь, А. Чубенко, В. Шкарупа, О. Ярмиш та ін. Проте безпосередньо предметом їхніх досліджень аналізована проблематика не була – вони зосереджували свої зусилля на більш загальних спеціальних чи суміжних питаннях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015 і плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практики діяльності публічної адміністрації визначити адміністративно-правовий статус Департаменту.

Відповідно до поставленої мети в роботі заплановано вирішити такі *завдання*:

- з'ясувати місце і визначити роль Департаменту у системі Міністерства юстиції України;
- сформулювати поняття та розкрити зміст адміністративно-правового статусу Департаменту;
- узагальнити історичні аспекти та з'ясувати міжнародно-правові та організаційно-правові особливості засад адміністративної діяльності Департаменту;
- з'ясувати адміністративні обов'язки Департаменту;
- висвітлити та проаналізувати адміністративні права Департаменту;

¹ Янюк Н. Адміністративно-правовий статус посадової особи: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2003. 168 с.

² Микульця І. Адміністративно-правовий статус органів юстиції України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2014. 203 с.

- розкрити адміністративну відповідальність службових і посадових осіб Департаменту;

- здійснити компаративістичну характеристику міжнародного регулювання спорів зарубіжного характеру та особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів, уповноважених на здійснення такої діяльності;

- виробити напрямки оптимізації та вдосконалити законодавство, що закріплює адміністративно-правовий статус Департаменту.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері реалізації адміністративної діяльності Департаменту.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий статус Департаменту у системі Міністерства юстиції України.

Методи дослідження. Під час дослідження використовувались загальнонаукові, загальнофілософські, логічні та спеціально-правові методи наукового пізнання.

Загальнонауковий метод *дедукції* було використано при визначенні місця й ролі Департаменту у системі Міністерства юстиції України, формуванні поняття та розкритті змісту адміністративно-правового статусу Департаменту, з'ясуванні історико-правових аспектів, міжнародно-правових та організаційно-правових особливостей засад адміністративної діяльності Департаменту (розділ 1). Метод *індукції* активно використовувався щодо аналізу міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру та особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів, уповноважених на здійснення такої діяльності (розділ 2, підрозділ 3.1).

Логіко-сигматичний метод наукового пізнання забезпечив можливість здійснення критичного аналізу праць вчених з аналізованої проблематики та використовувався практично в усіх підрозділах дисертації (розділи 1-2, підрозділ 3.1).

Загальнофілософський *діалектичний метод* дозволив сформулювати наукову новизну «вперше» стосовно визначення основних функцій адміністративної діяльності Департаменту та здійснення компаративістичної характеристики міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру (підрозділи 1.1, 3.1).

Загальнологічні методи *аналізу* і *синтезу* широко використовувалися майже в усіх підрозділах дисертації щодо розкладення складних наукових і юридичних конструкцій на складові елементи та формування на цій основі науково-юридичних категорій нової якості (підрозділи 1.1, 1.2, 3.1, розділ 2).

Формально-догматичний метод наукового пізнання використовувався в усіх підрозділах дисертації для аналізу національного і зарубіжного законодавства. Метод *порівняльного законодавства* забезпечив здійснення компаративістичної характеристики міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру (підрозділ 3.1).

Соціологічний метод дозволив провести й обробити соціологічне опитування (додаток Б до дисертації). *Прогностичний* метод дав змогу визначити напрямки оптимізації та удосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового статусу Департаменту (підрозділ 3.2).

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, національні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які регламентують адміністративно-правовий статус Департаменту, а також відповідне міжнародне та зарубіжне законодавство.

Емпіричну базу дисертаційної роботи становлять узагальнення адміністративної діяльності Міністерства юстиції України та Департаменту, судова практика, політико-правова публіцистика, довідкові видання і результати соціологічного опитування 711 респондентів.

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є першим монографічним дослідженням у вітчизняній правовій літературі, присвяченим аналізу адміністративно-правового статусу Департаменту. У результаті дослідження сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій, відмінних від раніше одержаних результатів, зокрема:

уперше:

- сформовано категорію «спір зарубіжного характеру» під яким розуміється конфлікт заінтересованих органів та організацій України з іноземним суб'єктом, що полягає у пред'явленні позову до закордонного юрисдикційного органу з метою його урегулювання;

- визначено основні функції адміністративної діяльності Департаменту, а саме щодо представництва інтересів держави, координації, планування та надання специфічної адміністративної послуги експертування як сервісної діяльності щодо проведення відповідних експертиз відповідності;

- здійснено компаративістичну характеристику міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру на прикладі Юридичного департаменту державної канцелярії Латвійської республіки як реалізації гібридної моделі публічного адміністрування (разом із Міністерством юстиції Литви) щодо врегулювання спорів зарубіжного характеру та контрольно-наглядових функцій стосовно перевірки та контролю за якістю й легітимністю нормативно-правових актів республіки;

удосконалено:

- характеристику адміністративних обов'язків Департаменту як міру нормативно зафіксованої необхідної моделі поведінки посадових та службових осіб Департаменту, яка визначається як національними, так і додатково зарубіжними актами по конкретній справі, а основним обов'язком працівників Департаменту визначено забезпечення та відстоювання інтересів держави у спірних конфліктних ситуаціях, що мають зарубіжний характер, при чому, вихід за її межі спричиняє застосування заходів примусу;

- розуміння адміністративної відповідальності посадових осіб Департаменту як елементу його адміністративно-правового статусу у вигляді державно-владного впливу адміністративних органів (суду) шляхом накладення на винних осіб Департаменту, які скоїли суспільно небезпечне діяння під час урегулювання спорів, розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, адміністративних санкцій;

- законодавство у сфері адміністративної діяльності Департаменту шляхом розроблення конкретних доповнень до підзаконного нормативно-правового акта,

що визначає порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час врегулювання спорів зарубіжного характеру шляхом категорійної легалізації змісту поняття «представництво інтересів» та внесення змін до спеціального наказу Міністерства юстиції України, який затверджує положення про аналізований Департамент в аспектах удосконалення кадрової політики та управління персоналом, розроблення та створення нових механізмів і процедур реалізації компетентноспроможності;

дістали подальшого розвитку:

– наукове розуміння змісту адміністративно-правового статусу Департаменту як різновиду правового статусу з усіма властивими йому загальними ознаками та окремо наділеною власною специфікою, зумовленою галузевою приналежністю, основним елементом якого є його правосуб'єктність, зокрема адміністративна компетенція, яка складається з адміністративних обов'язків і прав, а також адміністративної відповідальності службових осіб при здійсненні своїх повноважень;

– історико-правові аспекти міжнародно-правових та організаційно-правових засад адміністративної діяльності Департаменту, які полягають у тому, що така діяльність базується на чинниках міжнародної процесуальної та внутрішньопублічної адміністративної взаємодії як з іноземними, так і національними суб'єктами владних повноважень та приватними особами з метою захисту публічного інтересу України і вітчизняних суб'єктів господарювання шляхом врегулювання спорів зарубіжного характеру на основі реалізації норм адміністративного права України, зокрема міжнародних договорів і угод, ратифікованих Верховною Радою України;

– наукові положення щодо адміністративних прав Департаменту як нормативно закріпленої та гарантованої нормами адміністративного права сукупності дозволених, можливих і суспільно корисних дій, об'єктивованих у вигляді правової поведінки службових осіб Департаменту, реалізація яких відбувається в процесі захисту інтересів держави та відстоювання її прав у спорах зарубіжного характеру.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції впроваджено та надалі може бути використано в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового статусу Департаменту (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій сфері* – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері адміністративно-правового статусу Департаменту (додаток В до дисертації);

– *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів підвищило ефективність адміністративної діяльності Департаменту (акт впровадження Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України);

– *навчальному процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України», при підготовці відповідних

підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Харків, 2016 р.), «Роль права та закону в громадянському суспільстві» (м. Київ, 2017 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, 2018 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 211 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 185 найменувань на 17 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, визначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкриваються мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, наводяться структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» містить три підрозділи, у яких охарактеризовано місце і роль Департаменту в системі Міністерства юстиції України, сформовано поняття та розкрито зміст його адміністративно-правового статусу, а також з'ясовано особливості адміністративної діяльності аналізованого об'єкту дослідження.

У *підрозділі 1.1 «Місце і роль Департаменту міжнародних спорів в системі Міністерства юстиції України»* з'ясовано місце і визначено роль аналізованого суб'єкта у системі апарату Міністерства юстиції України.

Встановлено, що система органів виконавчої влади в Україні представлена рядом спеціалізованих суб'єктів на яких державою покладається конкретна соціальна функція. Провідне і невід'ємне місце в цій системі займає Міністерство юстиції України. Даний суб'єкт публічної адміністрації представлений винятковою структурою та організаційною побудовою, в якій органічно і взаємопов'язано функціонують різноманітні секретаріати, департаменти, управління, відділи, служби та підприємства з власним спрямуванням та навантаженням.

Виявлено і описано значення Міністерства юстиції України та його структурного підрозділу Департаменту, що обумовлюється особливостями їх співвідношення: як цілого і частини, загального і конкретного. Як і інші підрозділи Міністерства, аналізований Департамент є функціональним складовим елементом цілісної єдності (апарату Міністерства юстиції України), який відповідальний за формування та забезпечення реалізації державної правової

політики віднесеної до компетенції Міністерства юстиції України. Відповідно, кожен підрозділ відповідальний за власний напрям діяльності Міністерства, що і визначає його місце і роль в аналізованій системі, а його нормативне закріплення здійснюється окремим розпорядчим адміністративно-правовим актом.

Доведено, що Департамент може діяти від імені Міністерства юстиції України та втілює в життя окремі завдання останнього, хоч і представлений як самостійна інстанція, наділена власною компетенцією та повноваженнями у чітко визначеній сфері.

Визначено, що відділи Департаменту мають своїм функціональним спрямуванням здійснення конкретно визначеної адміністративної діяльності у сфері забезпечення та утвердження авторитету держави на міжнародній арені щодо спорів, які перебувають на розгляді в міжнародному арбітражі або іноземному суді, а також опікуються питаннями досудового врегулювання спорів зарубіжного характеру та адміністративно-розпорядчого забезпечення такої діяльності.

Підрозділ 1.2 «Поняття та зміст адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» присвячено з'ясуванню меж й уточненню основного категоріального апарату з окресленої проблематики.

Визначено, що адміністративно-правовий статус Департаменту характеризується як: 1) сукупність певних ознак, яким кореспондують нормативно закріплені варіації його адміністративно-правового становища в державі та суспільстві; 2) різновид реалізованої адміністративної діяльності чи правових зв'язків Департаменту, що характеризується конкретним комплексом адміністративних обов'язків та прав; 3) набір елементів організаційного, технічного та іншого характеру, що в сукупності розкривають його зміст.

Доведено, що елементи адміністративно-правового статусу аналізованого Департаменту доцільніше розглядати через призму широкого розуміння, а саме з їх поділом на класи або групи, зокрема: а) змістовні елементи, тобто ті, що розкривають його особливості: завдання, функції, характер взаємозв'язків з іншими органами та місце Департаменту як складової частини Міністерства юстиції України в системі органів влади та суспільстві, його адміністративна діяльність та механізм її безпосередньої реалізації; б) структурні елементи, які є базовими щодо виокремлення його з-поміж інших суб'єктів публічного адміністрування, оскільки опосередковують і породжують виникнення різнорідних адміністративно-правових відносин, які, у свою чергу, є основою адміністративно-правового регулювання. Зокрема, це адміністративні обов'язки та права Департаменту; в) динамічні елементи, до яких віднесено адміністративну відповідальність аналізованого суб'єкта.

Окремо охарактеризовано правосуб'єктність аналізованого суб'єкта, яка розглядається як автономний елемент в системі його адміністративно-правового статусу, зокрема: а) загальна, що виникає на підставі розпорядчого акту, який затверджує положення про Департамент; б) спеціальна, що виникає з моменту вступу аналізованого суб'єкта у відповідні адміністративно-правові відносини, пов'язані з реалізацією його завдань, зокрема організаційні (класичні

імперативно-владні відносини між Міністерством юстиції України та Департаментом; Департаментом і його відділами); функціональні (адміністративно-сервісні та адміністративно-рівноправні, між Департаментом та приватними особами у випадку надання адміністративних послуг; Департаментом та іншими органами (зарубіжними та національними) під час реалізації своїх функціональних завдань, зокрема координаційної діяльності).

У підрозділі 1.3 *«Історико-правові аспекти, міжнародно-правові та організаційно-правові особливості засад адміністративної діяльності Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України»* розкрито додаткові елементи адміністративно-правового статусу аналізованого суб'єкта та узагальнено його особливості.

Виявлено, що в умовах сьогодення Департамент займається розв'язанням та попередженням зарубіжних спірних взаємовідносин і виконанням владних приписів, пов'язаних з ними, причому тільки тих, суб'єктний склад яких: 1) виключає наявність двох суб'єктів міжнародного права; 2) стосується захисту прав та інтересів держави (окрім випадків боргових зобов'язань); 3) конфліктні ситуації виникають між визначеним колом суб'єктів публічної адміністрації з одного боку, та іноземним елементом – з іншого.

Конкретне поле діяльності Департаменту логічно впливає із компетенції Міністерства юстиції України. Основне завдання Департаменту полягає в якісному, професійному та ефективному представництві інтересів держави, захисті та попередженні виникнення закордонних юрисдикційних спорів, у той час як функції розкривають зміст такої діяльності. З метою досягнення бажаних цілей Департамент у своїй адміністративній діяльності користується низкою інструментарію: правовими і неправовими формами діяльності, а також організаційними та функціональними методами.

Наголошується на тому, що міжнародний спір – це конфлікт держав-учасників відповідного договору, породжений міжнародно-правовими зобов'язаннями, що ґрунтують свої вимоги на нормах міжнародного права, які встановлюють міжнародний правопорядок. Аналізований Департамент не займається вирішенням міжнародних спорів, оскільки до сфери його відання віднесені питання урегулювання спорів, що мають зарубіжний характер, при цьому всі процедурні етапи його врегулювання регламентуються нормами національного законодавства. В даному випадку існує чітка межа міжнародної та адміністративної діяльності, де міжнародна діяльність забезпечується нормами адміністративного права у сфері її реалізації на території України. Тобто, матеріальні норми міжнародного права забезпечуються всередині країни нормами адміністративного права. Однак врегулювання приватноправових відносин також не відноситься до сфери повноважень Департаменту. В зв'язку з цим, пропонується ввести в обіг категорію «спір зарубіжного характеру» для позначення саме цього різновиду адміністративної діяльності, який за своєю суттю поєднує як ознаки міжнародного спору (регулюється міжнародним публічним правом), так і спору з іноземним елементом (регулюється міжнародним приватним правом).

Розділ 2 «Елементи адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» складається з трьох підрозділів, у яких розкрито структурні та динамічні складові з окресленої проблематики.

У підрозділі 2.1 *«Адміністративні обов'язки Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України»* сформовано поняття та здійснена класифікація адміністративних обов'язків посадових та службових осіб Департаменту.

Визначено, що функціональні обов'язки – це нормативно закріплений перелік адміністративних дій співробітників Департаменту з метою виконання його функціональних завдань без конкретизації особи виконавця. В свою чергу, субфункціональні обов'язки Департаменту – це обов'язкові процедури і правила, виконання яких забезпечує реалізацію функціональних обов'язків Департаменту. Як і попередні, вони тісно пов'язані з його повноваженнями в конкретному владно-відомчому полі його діяльності та встановлюють його межі.

Виявлено, що службовими особами Департаменту можна вважати професійних працівників, які за попередньо узгодженими функціями, завданнями, часом, місцем та способом виконують свої функціональні обов'язки, делеговані їм Міністерством юстиції України, в той час як посадові особи – паралельно з професійними працівниками виконують адміністративні функції, що характеризуються наявністю елементів владного впливу відносно службових осіб Департаменту. Службові обов'язки працівників Департаменту – це набір організаційних, технічних та службових дій, що опосередковують реалізацію функцій і завдань Департаменту уповноваженим співробітником (виконавцем): а) загальні, які розповсюджуються на всіх державних службовців без винятку (засновані на загальних принципах державної служби); б) посадові обов'язки працівників Департаменту, відображені в їх посадових інструкціях.

Окрему групу зобов'язань Департаменту становлять договірні, які зумовлені необхідністю якісного захисту та представництва інтересів України закордоном висококваліфікованими юристами з метою запобігання завданню державі збитків.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративні права Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України»* сформовано поняття та здійснена класифікація дозволених, можливих та суспільно-корисних дій посадових та службових осіб Департаменту.

Адміністративні права Департаменту є складовим елементом його суб'єктивних прав та передбачають конкретизований перелік допустимих дій, які виконуються його посадовими особами у процесі захисту інтересів держави під час виникнення та вирішення спорів зарубіжного характеру та забезпечують можливість його організаційно-технічного супроводження. Суб'єктивне право аналізованого суб'єкта відображає загальні засади його правових можливостей як суб'єкта публічного адміністрування, в той час як адміністративні наділяють його можливістю реалізації своїх функціональних зобов'язань.

Виявлено, що адміністративні права Департаменту поділяються на: 1) загальні: а) суб'єктивні права публічних органів влади (право на власні та чужі

дії; застосування заходів примусу при відмові зобов'язаної сторони виконати зобов'язання та інші); б) узагальнені права Департаменту у сфері врегулювання спорів зарубіжного характеру (право отримувати у законний спосіб необхідну інформацію; приймати участь в різноманітних зустрічах, в тому числі обговорювати нагальні проблеми у сфері відання Департаменту; залучати сторонніх осіб з метою вирішення проблем, що виникають в процесі реалізації захисту інтересів країни у конфліктах зарубіжного характеру тощо); 2) спеціальні: а) службові – суто професійні права, які забезпечують та гарантують гідні умови їх праці (встановлені Законом України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI); б) функціональні – закріплені за окремим співробітником Департаменту правові можливості.

Окрему групу прав Департаменту становлять договірні. Це пов'язано з тим, що Департамент має виключне право на закупівлю послуг з юридичного консультування та юридичного представництва (код ДК 021:2015:79110000-8) та, відповідно, укладення договорів з іноземними радниками.

Підрозділ 2.3 «Адміністративна відповідальність службових та посадових осіб Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» присвячений розкриттю адміністративної відповідальності службових і посадових осіб Департаменту.

З'ясовано, що відповідальність за невиконання або неналежне виконання обов'язків Департаменту покладається на Міністра та його заступників, у самому Департаменті – на директора, його заступників (начальників відділів) і на спеціалістів, які безпосередньо здійснюють аналізовану діяльність.

Адміністративна відповідальність Департаменту та його службових та посадових працівників має свої особливості. Службові, зокрема посадові, особи Департаменту є потенційними суб'єктами правопорушень законодавства щодо: запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (стаття 166-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також у сфері законодавства про закупівлі (стаття 164-14 КУпАП); законодавства з фінансових питань (стаття 164-2 КУпАП) та бюджетного законодавства (стаття 164-12 КУпАП); порядку формування та застосування цін і тарифів (стаття 165-2 КУпАП); неподання або несвоєчасного подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) (стаття 163-2 КУпАП); порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172-4 КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (стаття 172-5 КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (стаття 172-6 КУпАП); порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (стаття 172-7 КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (стаття 172-8 КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (стаття 172-9 КУпАП).

Відзначено, що у зв'язку з тим, що аналізований суб'єкт є новоствореним, прецедентів притягнення до адміністративної відповідальності його посадових та службових осіб поки що немає.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» складається з двох підрозділів, в яких описано варіації міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру, виявлено особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів уповноважених на здійснення такої діяльності (на прикладі Юридичного департаменту Державної канцелярії Латвійської Республіки) та вдосконалення законодавства в аналізованій сфері.

Підрозділ 3.1 «Міжнародне врегулювання спорів зарубіжного характеру та особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів уповноважених на здійснення такої діяльності (на прикладі Юридичного департаменту Державної канцелярії Латвійської Республіки)» присвячено аналізу існуючих міжнародних спорів зарубіжного характеру, а також конкретного зарубіжного досвіду діяльності публічної адміністрації в питаннях їх урегулювання.

Підкреслюється, що спори зарубіжного характеру – це насамперед інвестиційні, а також договірні, які виникають з приводу різних спірних об'єктів, зокрема: вчинення певних дій чи утримання від них, відшкодування збитків, а також з інших відносин, предметом яких є міжнародна торгівля. Найрозповсюдженішим спірним об'єктом є саме інвестиційні правові зв'язки між державою та іноземним суб'єктом, причому не тільки в Україні, а й в інших державах. Саме тому кожна держава прагне мирно, ефективно та своєчасно розглянути конкретний спір з метою його врегулювання на найбільш вдалих умовах і з максимальною результативністю. Для цього держава в межах національного законодавства уповноважує державно-владного суб'єкта на представництво та відстоювання її інтересів.

Аналіз спеціалізованого законодавства, що встановлює адміністративно-правовий статус уповноваженого суб'єкта (Державної канцелярії) на представництво інтересів Латвійської Республіки під час вирішення аналізованих спорів з іноземним елементом свідчить про таке: 1) у функціональних обов'язках аналізованого суб'єкта немає прямої вказівки на врегулювання інвестиційних спорів, більше того – він наділений низкою інших повноважень у різних сферах, що в свою чергу спонукає до логічного висновку, що він є багатопрофільним, універсальним публічним органом, що має реалізовувати декілька допоміжних функцій уряду з метою його належного функціонування. Серед основних завдань окремо слід виділити: забезпечення сталої роботи Кабінету міністрів, зокрема опікування питаннями підготовки і проведення його засідань, супровід документації; участь у процесі планування державної політики, що входить до сфери відання Кабінету міністрів; координація, планування і здійснення національної політики; співпраця з національними та іноземними інституціями; загальне забезпечення державної адміністрації; інформування громадськості про роботу та діяльність Кабінету міністрів, забезпечення представництва уряду в міжнародному та місцевих судах тощо; б) змістові складові її адміністративно-правового статусу: 1) місце аналізованого суб'єкта в системі державної влади розкривається через його приналежність до виконавчих органів влади та безпосередню підлеглисть прем'єр-міністру; 2) адміністративна діяльність виходить далеко за межі врегулювання інвестиційних спорів з іноземним

елементом і є складовою його повноважень поряд з іншими; 3) механізм реалізації функціональних завдань в аналізованій сфері окреслений в окремому нормативно-правовому акті; в) структурні елементи її адміністративно-правового статусу: адміністративні обов'язки логічно впливають із функціональних завдань, у той час як права недостатньою мірою забезпечують їх реалізацію, визначаючи лише загальні межі гарантованих дій; г) механізм реалізації функціональних завдань в аналізованій сфері передбачений у постанові Кабінету Міністрів Латвійської Республіки № 288 «Порядок забезпечення представництва в міжнародному інвестиційному спорі» від 10 травня 2017 р., а його реалізацією займається Юридичний департамент Державної канцелярії.

У підрозділі 3.2 «Напрямки оптимізації адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України» визначено напрямки та конкретні пропозиції в частині пропонування шляхів вирішення існуючих проблем в аналізованій сфері.

Звертається увага на той факт, що законодавча база, яка закріплює елементи адміністративно-правового статусу Департаменту, є досить розгалуженою, саме тому пропонуються напрямки вдосконалення, що стосуються як спеціалізованого нормативно-правового акта, який закріплює за аналізованим суб'єктом повноваження у сфері представництва, координації, планування, експертування та нормотворення під час реалізації захисту та відстоювання інтересів держави у справах зарубіжного характеру, так і суміжних, що опосередковують чи забезпечують реалізацію цієї адміністративної діяльності.

Запропоновано ряд конкретних змін та доповнень до нормативно-правових актів, зокрема:

– доповнити Указ Президента України від 25 червня 2002 р. № 581/2002 «Про Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України»: 1) пунктом 3 такого змісту: «представництво інтересів держави – це процесуальна, досудова, арбітражна, консультативна, рекомендаційна, інформаційна та інша адміністративна діяльність уповноваженого органу, що спрямована на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, на охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання всіма доступними формами і методами реалізації»; 2) приміткою такого змісту: «Усі правові конфлікти, що виникають у закордонних юрисдикційних органах та арбітражі за участю іноземного суб'єкта та України, слід іменувати спорами зарубіжного характеру».

– внести зміни у Наказ Міністерства юстиції України від 10 травня 2018 р. № 1825/1 «Про затвердження положення про Департамент міжнародних спорів Міністерства юстиції України»: 1) змінити назву із «Департамент міжнародних спорів» на «Департамент спорів зарубіжного характеру»; 2) викласти пункт 5.2, в такій редакції: «5.2. На посаду директора Департаменту призначається особа, яка має вищу освіту за освітнім ступенем не нижче магістра з галузі знань «Правознавство» або за спеціальністю «Міжнародне право», з досвідом роботи на

посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвідом служби в органах місцевого самоврядування, або досвідом роботи на керівних посадах підприємств, установ чи організацій незалежно від форми власності не менше двох років і досвідом роботи у сфері представництва інтересів у закордонних юрисдикційних органах або медіації; вільно володіє державною та англійською мовами, а також однією з офіційних мов Ради Європи на рівні, достатньому для виконання посадових обов'язків та завдань».

Виявлена необхідність розроблення універсальної стратегії захисту прав та інтересів держави; положення про особливості розроблення проектів нормативно-правових актів, віднесених до компетенції Департаменту; положення про особливості проведення юридичного аналізу проектів нормативно-правових актів, віднесених до компетенції Департаменту; положення про залучення вітчизняних і зарубіжних спеціалістів під час здійснення урегулювання спорів зарубіжного характеру та деяких інших. Окремо відзначено про доцільність урегулювання питання надання експертних послуг Департаментом, оскільки експортування як вид адміністративної діяльності Департаменту фактично є послугою, яку він надає заінтересованим особам, однак у спеціальному законодавстві надання послуг цим суб'єктом не передбачено.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства та правореалізаційної діяльності публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання щодо адміністративно-правового статусу Департаменту, викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, визначено наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

1. Доведено, що Департамент – це профільний функціональний складовий елемент цілісної єдності, яка представлена Міністерством юстиції України, що характеризується цільовим характером, реалізується через адміністративну діяльність у сфері забезпечення та утвердження авторитету держави на міжнародній арені шляхом представництва та відстоювання її інтересів під час урегулювання спорів, що мають зарубіжний характер і потребують відповідного реагування та попередження, зокрема нормативного захисту.

2. Визначено, що адміністративно-правовий статус Департаменту – це сукупність юридичних ознак, яким кореспондують нормативно закріплені варіації його адміністративно-правового становища в державі та суспільстві, що в кожному окремому випадку характеризується конкретним комплексом адміністративних обов'язків та прав залежно від різновиду адміністративної діяльності у сфері реалізації повноважень Департаменту.

3. Визначено історико-правові аспекти, міжнародно-правові та організаційно-правові особливості засад адміністративної діяльності Департаменту, що полягають в наявності додаткових елементів виокремлення аналізованого суб'єкта з-поміж інших публічних органів влади та його значення для суспільства, які деталізують його адміністративно-правове становище в

ймовірних адміністративно-правових зв'язках характером його адміністративної діяльності, механізмом її реалізації, а також сферою відання його владних повноважень, яка має чітко сформовані межі та специфічні особливості: він не займається вирішенням міжнародних спорів, а врегульовує спори зарубіжного характеру, однак всі процедурні етапи його врегулювання регламентуються нормами національного законодавства.

4. З'ясовано адміністративні обов'язки Департаменту як породжену державними та суспільними інтересами міру нормативно зафіксованої необхідної моделі поведінки посадових і службових осіб Департаменту (які отримали від Міністерства юстиції України зобов'язання у сфері забезпечення та відстоювання інтересів держави у спірних конфліктних ситуаціях, які мають зарубіжний характер), що визначається адміністративними і додатково зарубіжними актами по конкретній справі, а за її порушення застосовуються різнобічні покарання, що загалом негативно впливає на інтереси держави й соціуму.

5. Доведено, що адміністративні права Департаменту є тим рушійним чинником, що визначає самостійність цього суб'єкта в різноманітних взаємозв'язках та наділяє його певною адміністративною правомочністю, яка, у свою чергу, активує процес належного виконання обов'язків. Це нормативно закріплена, гарантована та охоронювана адміністративними актами сукупність дозволених, можливих та суспільно корисних дій уповноважених співробітників Департаменту. Аналізований суб'єкт наділений низкою загальних, спеціальних та окремо договірних прав, реалізація яких відбувається в процесі захисту інтересів держави та відстоюванні її прав у спорах зарубіжного характеру.

6. Визначено, що адміністративна відповідальність службових і посадових осіб Департаменту – це державновладний спосіб урегулювання уповноваженими особами неправомірної поведінки працівників Департаменту, а також осіб, які контролюють і забезпечують адміністративно-правове регулювання його діяльності, що полягає в обов'язку ідентифікованої особи понести покарання за вчинений нею делікт, який: а) посягає на встановлений порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України; б) унеможливорює належне виконання взятих зобов'язань перед державою та суспільством; в) суперечить загальноприйнятим та визнаним моральним устоям і засадам громадянського суспільства.

7. Адміністративно-правовий статус Юридичного департаменту Державної канцелярії Латвійської Республіки охарактеризовано як дуалістичний: з одного боку, він користується самостійністю і наділений виключною компетенцією у сфері судового представництва Латвійської республіки, зокрема і в міжнародних юрисдикційних органах. При цьому класичне розуміння терміна «представництво» доповнене в законах Латвії низкою уточнювальних адміністративних дій, зокрема: консультуванням, наданням рекомендацій, веденням переговорів, складанням та реалізацією стратегії урегулювання спору. З іншого боку, цей структурний підрозділ є складовою багатofункціонального публічного органу влади, який наділений правом відання всіма стратегічно

важливими державними функціями, забезпечуючи їх організаційними, технічними та процедурними благами з метою належного виконання останніх.

8. Визначено, що напрямками вдосконалення законодавства у сфері міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру є такі: розширення тлумачення терміна «представництво інтересів держави» під час урегулювання спорів зарубіжного характеру; введення в обіг категорії «урегулювання спорів зарубіжного характеру»; зміна назви аналізованого Департаменту на «Департамент спорів зарубіжного характеру»; збільшення кваліфікаційних вимог до співробітників та окремо посадових осіб Департаменту, урегулювання їх адміністративної відповідальності; урегулювання питання надання виконавчих послуг Департаментом; удосконалення кадрової політики та управління персоналом; розроблення та створення нових механізмів і процедур реалізації компетентноспроможності Департаменту, зокрема шляхом розроблення універсальної стратегії захисту прав та інтересів держави; урахування особливостей проведення юридичного аналізу проектів нормативно-правових актів, віднесених до компетенції Департаменту; залучення вітчизняних і зарубіжних спеціалістів під час здійснення урегулювання спорів зарубіжного характеру та деякі інші.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Зубко А. О. Особливості адміністративно-правового статусу суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2015. Вип. 34. Ч. 2. С. 61-66.
2. Зубко А. О. Місце і роль суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру в системі Міністерства юстиції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2016. Вип. 6-2. Т. 2. С. 88-93.
3. Зубко А. О. Адміністративно-правовий статус суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Том 4. С. 167-172.
4. Зубко А. О. Адміністративні обов'язки суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Том 4. С. 120-127.
5. Зубко А. О. Адміністративні права суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2018. № 3. С. 103-114.
6. Зубко А.А. Административная ответственность субъекта реализации осуществления защиты прав и интересов Украины во время урегулирования споров зарубежного характера. *Право и Политика*. 2017. № 2. С. 67-72 (Кыргызская Республика).

7. Зубко А.А. Административно-правовой статус юридического департамента государственной канцелярии Латвийской республики. *Право и Закон*. 2018. № 2. С. 57-62 (Кыргызская Республика).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Зубко А. О. Інвестиційні спори як різновид конфлікту зарубіжного характеру. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Харків, 18–19 листоп. 2016 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів юристів», 2016. С. 52-54.

9. Зубко А. О. «До статусні» елементи адміністративно-правового статусу суб'єкта реалізації здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів зарубіжного характеру. *Роль права та закону в громадянському суспільстві*: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Київ, 10–11 лют. 2017 р.). Київ: Центр правових наукових досліджень, 2017. С. 43-46.

10. Зубко А. О. Різновиди адміністративної діяльності Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети*: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Одеса, 19–20 січ. 2018 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 68-70.

АНОТАЦІЯ

Зубко А.О. Адміністративно-правовий статус Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2018.

Дисертаційне дослідження присвячене розкриттю наукового виклику щодо вивчення особливостей адміністративно-правового статусу Департаменту міжнародних спорів Міністерства юстиції України. Сформовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Охарактеризовано профільний функціональний складовий елемент цілісної єдності, яка представлена Міністерством юстиції України, котрий відповідальний за врегулювання спорів зарубіжного характеру. З'ясовано межі й уточнено основний категоріальний апарат з окресленої проблематики, а також розкрито додаткові елементи адміністративно-правового статусу аналізованого суб'єкта, в тому числі його адміністративну діяльність та механізм її безпосередньої реалізації.

Доведена необхідність застосування категорії «спір зарубіжного характеру» для позначення адміністративної діяльності Департаменту, яка за своєю суттю поєднує як ознаки міжнародного спору (регулюється міжнародним публічним правом), так і спору з іноземним елементом (регулюється міжнародним приватним правом).

Сформовано поняття та здійснено класифікацію: міри нормативно зафіксованої та встановленої моделі поведінки посадових та службових осіб Департаменту; дозволених, необхідних та суспільно-корисних дій, об'єктивованих у

вигляді правової поведінки, посадових та службових осіб Департаменту. Розкрито адміністративну відповідальність службових і посадових осіб Департаменту.

Проаналізовано варіації міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру, виявлено особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів уповноважених на здійснення такої діяльності (на прикладі Юридичного департаменту Державної канцелярії Латвійської Республіки). Визначено напрямки вдосконалення законодавства у сфері міжнародного врегулювання спорів зарубіжного характеру.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративно-правовий статус, апарат міністерства, арбітраж, Департамент міжнародних спорів, досудове врегулювання спорів, зарубіжне представництво, інвестиційні спори, міжнародна арена, Міністерство юстиції України.

АННОТАЦИЯ

Зубко А.А. Административно-правовой статус Департамента международных споров Министерства юстиции Украины. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2018.

Диссертационное исследование посвящено раскрытию научного вызова по изучению особенностей административно-правового статуса Департамента международных споров Министерства юстиции Украины, как специализированного структурного подразделения центрального органа исполнительной власти, основным призванием которого является урегулирование споров зарубежного характера. В результате чего сформирован ряд новых научных положений и выводов, предложенных лично соискателем.

Охарактеризованы место и роль анализируемого субъекта в системе Министерства юстиции Украины, выяснены границы и уточнен основной категориальный аппарат по обозначенной проблематике, а также раскрыты историко-правовые аспекты, международно-правовые и организационно-правовые особенности основ его административной деятельности.

Доказана необходимость применения категории «спор зарубежного характера» для обозначения административной деятельности Департамента, которая по своей сути объединяет как признаки международного спора (регулируется международным публичным правом), так и спора с иностранным элементом (регулируется международным частным правом).

Сформировано понятие и классифицированы: меры нормативно зафиксированной и установленной модели поведения должностных и служебных лиц Департамента; разрешенные, необходимые и общественно-полезные действия должностных и служебных лиц Департамента. Отдельно раскрыта административная ответственность сотрудников Департамента.

Описаны вариации международного урегулирования споров зарубежного характера, выявлены особенности административно-правового статуса субъектов,

уполномоченных на осуществление такой деятельности (на примере Юридического департамента Государственной канцелярии Латвийской Республики). Исследование административно-правового статуса уполномоченного субъекта (Государственной канцелярии) на представительство интересов Латвийской Республики при решении рассматриваемых спорных взаимосвязей с иностранным элементом позволило выявить положительные наработки для заимствования.

Приведены способы оптимизации административно-правового статуса рассматриваемого Департамента. В частности: расширение толкования термина «представительство интересов государства» при урегулировании споров зарубежного характера; введение в оборот категории «урегулирование споров зарубежного характера»; изменение названия рассматриваемого Департамента на «Департамент споров зарубежного характера»; увеличение квалификационных требований к сотрудникам и отдельно должностным лицам Департамента, урегулирование их административной ответственности; урегулирование вопроса предоставления исполнительных услуг Департаментом и другие.

Ключевые слова: административная деятельность, административно-правовой статус, аппарат министерства, арбитраж, Департамент международных споров, досудебное урегулирование споров, зарубежное представительство, инвестиционные споры, международная арена, Министерство юстиции Украины.

SUMMARY

Zubko A.O. The administrative and legal status of the Department of International Dispute of the Ministry of Justice of Ukraine. – *Qualifying scientific work (manuscript).*

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to the disclosure of the scientific challenge to study the peculiarities of the administrative and legal status of the Department of International Disputes of the Ministry of Justice of Ukraine. On the basis of this, a number of new scientific provisions and conclusions are proposed, offered personally by the competitor.

At the initial stage of the study, the profile functional component of integral unity represented by the Ministry of Justice of Ukraine, which is responsible for resolving disputes of a foreign nature, clarifies the boundaries and clarifies the main categorical apparatus from the identified problem, as well as reveals the extensive elements of the administrative legal status of the analyzed sub- including its administrative activities and the mechanism for its direct implementation.

Within the main content of the work, the concept is formed and classified: measures of a normatively fixed maximum permissible model of behavior of officials and officers of the Department; permissible, necessary and socially useful actions, objectified in the form of legal behavior, officials and officers of the Department. Separate disclosure of the guilt of a specific offense identified persons of the

Department, which together with their actions and realize the reality of its main tasks and implement functions in the field.

At the final stage of the study, variations in the international settlement of disputes of a foreign nature are described, the peculiarities of the administrative and legal status of the entities authorized to carry out such activities (as an example of the Legal Department of the State Chancellery of the Republic of Latvia) are revealed, and it is proposed to improve the legislation in the analyzed area.

Key words: administrative activity, administrative legal status, ministry office, arbitration, Department of International Dispute, pre-trial settlement of disputes, foreign representation, investment disputes, international arena, Ministry of Justice of Ukraine.